

Par patēriņa cenām 2021.gada janvārī

Patēriņa cenu līmeni janvārī ietekmēja sezonālitate, pasaules cenu kāpums un nodokļu likmju izmaiņas

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2021.gada janvārī, salīdzinot ar 2020.gada decembri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,4%. Precēm tas pieauga par 0,4%, bet pakalpojumiem – par 0,3 procentiem.

Tradicionāli janvārī ir vērojams cenu pieaugums. Šogad janvārī cenu kāpums bija līdzīgs pēdējos gados vērotajam. To galvenokārt ietekmēja cenu kāpums degvielai un pārtikai, kā arī nodokļu likmju un tarifu izmaiņas, kas tradicionāli ir noteikušas cenu kāpumu gada sākumā.

Lielākā palielinošā ietekme janvārī bija cenu kāpumam degvielai, kam cena pieauga par 4,7% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,25 procentpunktiem. Cenu kāpumu degvielai ietekmēja iepriekšējā gada pēdējos mēnešos vērotais pasaules naftas cenu pieaugums. Pasaules naftas cenām janvārī turpinājās straujš kāpums – mēneša laikā tās vidēji pieauga par 10%. To veicināja optimisms par globālās ekonomikas atveseļošanu un vakcināciju pret Covid-19, kā arī OPEC un tās sabiedroto lēmums samazināt naftas ieguvu.

Palielinošā ietekme janvārī bija arī ar mājokli saistītiem pakalpojumiem – par 0,8%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Straujākais kāpums bija vērojams dabasgāzei saistībā ar tarifu paaugstināšanu no šī gada 1.janvāra un atkritumu savākšanai, ko ietekmēja dabas resursu nodokļa palielināšana.

Pārtikai janvārī cenas pieauga par 0,4%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Pārtikai janvārī tradicionāli ir sezonai raksturīgs cenu palielinājums. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam svaigiem augļiem un dārzeņiem un cenu kritumam gaļai. Jāatzīmē, ka pasaules pārtikas cenām jau astoto mēnesi pēc kārtas turpinās pieaugums. Janvārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada decembri, tās pieauga par 4,3%, kas bija straujākais cenu kāpums mēneša laikā kopš 2014.gada jūlija. Cenas janvārī pieauga visās galvenajās pārtikas grupās. Visstraujāk cenas pieauga cukuram, ko noteica vājākas ražas izredzes ES, Krievijā un Taizemē un sausāki nekā parasti laika apstākļi Dienvidamerikā, kā arī jēlnaftas cenu kāpums. Cenas būtiski pieauga arī graudaugiem, īpaši kukurūzai, ko noteica spēcīgais pasaules pieprasījums, īpaši no Ķīnas, eksporta reģistrācijas pagaidu apturēšana Argentīnā un samazinātie krājumi ASV, kā arī bažas par Krievijas pārdošanas apjomu samazināšanos no 2021. gada marta, kad dubultosies kviešu eksporta nodoklis.

Vērā ņemams cenas pieaugums bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 4,4%, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Lielākā pazeminošā ietekme janvārī saistībā ar sezonālām izpārdošanām un ar pieprasījuma samazināšanos Covid-19 ierobežojumu ietekmē bija cenu kritumam apģērbiem un apaviem (samazinājums par 5%), kas kopējo patēriņa cenu līmeni attiecīgi samazināja par 0,3 procentpunktiem.

2021.gada janvārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada janvāri, patēriņa cenas samazinājās par 0,5%. Gada vidējā inflācija bija nulle procenti.

Šogad vidējā gada inflācija varētu būt ap 1-1,2%, kas būs augstāka par 2020.gadā vēroto. Turpmākajos mēnešos patēriņa cenas turpinās samazināties, saglabājoties zēmam pieprasījumam saistībā ar pasākumiem vīrusa izplatības ierobežošanai. Pandēmijai atkāpjoties, patēriņa cenas stabilizēsies. Vienlaikus to joprojām noteiks pasaules cenu svārstības.

